

Historio pri la internacia lingvo
La tri konsekvencoj de la ruiniĝo de Volapük
Claude Gacond, 231-a radioprelego, 1968.03.13 & 16

Cl.- Parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

La subita fiasko de Volapük en 1889 havis ĉefe tri konsekvencojn. Unuflanke la ruiniĝo de la volapüka afero vekis negativajn antaŭjuĝojn pri la fakto mem de la ekzisto-povo de internacia lingvo. Sed ĝi samtempe kaŭzis malplenon, kiun esperanto havis la privilegion eblon reokupi. Trie rezultigis ĉe lingvistoj kaj eksvidantoj de la volapüka movado serĉadon al lingvo internacia, en kiu nenio estu elpensita. Naskiĝis interlingvista skolo, kiu donis al si la etiketon **naturalista**.

A.- Tiuj tri konsekvencoj klarigas multajn postajn okazintajojn. Pro tio ni ilin iom detale pritraktos dum la hodiaŭa elsendo. Kaj por ne resti tro supraĵaj, dum kelkaj venontaj elsendoj ni turnos niajn rigardojn al la lingvo Volapük mem. Kiel Zamenhof diris en sia parolado antaŭ la sepa Universala Kongreso en Antverpeno okaze de la okdekjariĝo de Johann-Martin Schleyer:

Cl.- « *La prelato Johann-Martin Schleyer [...] estas la vera patro de la tuta internacilingva movado. Antaŭ li oni ankaŭ revis pri lingvo internacia, oni provis labori por ĝi ; sed tio estis nur teoriaj skizoj, palaj senkorpaj fantomoj en la regiono de revoj. Li estis la unua, kiu diris al si : por lingvo internacia mi volas ne revii, sed **labori** ; dum ĉio ĉirkaŭe dormis, li estis la unua, kiu praktike kreis la internacilingvan **movadon**. Volapük ne estis venkita de Esperanto, kiel multaj personoj pensas tute erare ; ĝi pereis per si mem en tiu tempo, kiam la trankvile kaj senartifike laboranta Esperanto estis ankoraŭ tro malforta, por iun venki ; ĝi pereis ne pro sia stranga sonado aŭ pro aliaj similaj kaŭzoj, ĉar al ĉio oni povas alkitimiĝi, kaj kio hieraŭ ŝajnis sovaĝa, tio morgaŭ aperas kiel io tute natura kaj bela. [...] Volapük pereis ĉefe pro unu grava eraro, kiun ĝi bedaŭrinde enhavis : **absoluta manko de natura evoluipovo**. »*

A.- En nia studo pri la disvastiĝo de la internacia lingvo ni devos provi kompreni la kialon de la eksterordinara ekviglo de la volapükismo kaj priskribi la kaŭzojn al ĝia drama ekruiniĝo.

Cl.- Kelkaj ciferoj donos al vi ideon pri la disvastiĝo de Volapük. Unu jarlibro eldonita en 1889 ĵus antaŭ la krizo permesas nombri la verkojn parolantajn pri aŭ skribitajn en la lingvo de Schleyer. Tiu *Yelabuk pedipedelas*, pri kiu ni reparolos, donas tiun statistikon :

A.- En 1883 aperis 2 verkoj en aŭ pri Volapük.

Cl.- En la sekvanta jaro 1884 6 verkoj.

A.- En 1885 23 verkoj.

Cl.- En 1886 46.

A.- En 1888, la jaro antaŭ la fama krizo, 146 verkoj aperis. Tio signifas po 2 titoloj en ĉiu semajno.

A.- Plej multaj el inter tiuj verkoj perdiĝis. La morto de la lingvo, ties aspekto mem de sekreta kodo, faris, ke raris la kolektantoj pri volapükaĵoj. La restaĵoj, kiuj troviĝas en la nunaj arkivejoj, estas specoj de mutaj fosilioj, kiuj atestas pri la dinamismo de la adeptoj de Schleyer. Ni provos paroligi kelkajn el ili, kiuj fuĝis en la Centron de Dokumentado kaj Studado pri la Lingvo Internacia de la publika Biblioteko en La Chaux-de-Fonds.

Cl.- Ni revenu al la tri konsekvencoj de la subita drama fiasko de Volapük.

A.- Johann Schleyer disvastigis sian lingvon ĉefe en mediojn komercistajn, altklerajn kaj katolikajn. Centoj da komerc-oficistoj, da profesoroj kaj da pastroj akceptis oferi multe da tempo kaj da mono por la propagando de Volapük.

Historio pri la internacia lingvo
La tri konsekvencoj de la ruiniĝo de Volapük
Claude Gacond, 231-a radioprelego, 1968.03.13 & 16

Cl.- Ili eldonis grandkvante vortarojn, lernolibrojn, varbilojn. En 1889 ege gravaj sumoj devis esti investitaj en la volapüka librokomerco. Multnombraj estis la komercistoj, kiuj aperigis anoncojn en la volapüka gazetaro.

A.- Tiuj oferoj ne estis rekompensitaj. Multaj profesoroj, pastroj kaj instruistoj, kiuj tiam gvidis kursojn, eldonis revuojn, vivigis grupojn, estris varbkampanjojn, sentis en la fiasko de Volapük personan fiaskon. Antaŭ 1890 esti volapükisto signifis en multaj rondoj esti modernulo. Post 1890 viktimo de miraĝo.

Cl.- Multaj volapükistoj sentis sin malhonorigitaj. Pro tio ili provis sin publike rehonorigi per aktiva kontraŭstaro al la ideo mem de internacia lingvo. Ili forĝos sloganojn inspiritaj de la afero Volapük direktotajn kontraŭ esperanto. Tiuj asertoj sonos false en la oreloj de la esperantistoj, sed ili efikos super la publiko kaj ofte bremsos la progresojn de la nova lingvo.

A.- Ili diros :

Cl.- « *Artefarita lingvo lamigas la penson !* »

A.- « *Artefarita lingvo estas senviva monstro, kiu ĝin lernas malakrigas sian mondpercepton !* »

Cl.- « *Elpensita lingvo estas io nenatura, kio ne povas konveni al la homa cerbo !* »

A.- « *Kreita lingvo nepre fiaskos, ĉar per ĝi oni povas nur traduki, sed ne verki.* »

Cl.- Svisa historiisto nomata Gonzague de Reynold ĉerpos el tiuj asertoj kaj forĝos en 1922, por malhelpi la progresojn de esperanto en Ligo de Nacioj, tiun ĉi vipan sloganon :

A.- « *En esperanto oni povas ĉion traduki, sed nenion esprimi !* »

Cl.- Sed la malapero de Volapük ne lasis nur eksgvidantojn, kiuj sentis sin malhonorigitaj. Ĝi lasis soifon al lingvo internacia. Ĝi lasis kutimojn pri loka grupa vivo. Volapük malallogis multajn personojn pro sia akreco kaj artefariteco. Esperanto trovos tiel kondiĉojn, kiuj favoros ĝian disvastiĝon. La volapükista propagando frapis ĉe multaj pordoj. Kiam ili malfermiĝos, tiam estos la horo de esperanto.

A.- Lingvistoj kredis trovi la kaŭzon de la fiasko de Volapük en ties artefariteco. Pro tio formiĝos interlingvistika skolo, kiu provos verki absolute naturan internacian lingvon. Ĝia unua naskito estos la lingvo **Idiom Neutral**. Poste ĝi esprimos sin tra **Latino sine flexione**, **Occidental** kaj **Interlingua**. En tiu skolo oni heredos atakemon kontraŭ la lingvo esperanto, kiu anstataŭis Volapükon. Tiu agresemo kontraŭ la biologia fakto donas diletantan karakteron al la studoj de tiu naturalisma skolo.

Cl.- Vi aŭdis prelegon el Svislando. Parolis Claude kaj Andrée Gacond. Ĝis reaŭdo !

-oOo-